

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2023-27-40>

УДК 811.161.2'373.45:[821.161.2'06:81'42

ЛЕНСЬКА С. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ДЖЕРЕЛА ПРЕЦЕДЕНТНИХ ЕЛЕМЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

У статті з'ясовано основні джерела прецедентних феноменів англійського походження в сучасній українській художній літературі.

Прецедентний феномен визначають як носій культурно маркованої інформації. Джерелом цієї інформації можуть слугувати різні сфери буття суспільної свідомості. У розвідці виокремлено 11 основних джерел прецедентних елементів, кожен із яких відповідає різним аспектам англомовного інформаційного середовища. До них належать художня література, музика, фільми й анімація, телевізійне мистецтво, фраземи, паремії й епоніми, фольклор і міфологія, брендніми, товарніми та слогани, історична спадщина й культурні пам'ятки, географічні й адміністративні назви, соціальні реалії тощо.

Продуктивність різних джерел прецедентних елементів англійського походження чітко корелює зі значущістю відповідної сфери у глобалізованому інформаційному середовищі. Виявлено, що найбільш продуктивним джерелом прецедентних одиниць є англійські брендніми, товарніми та слогани (26%). Друге місце посідають одиниці, запозичені з англомовної художньої літератури (20%). На третьому місці перебувають популярна англійськомовна музика, а також кінематограф і мультиплікація (15% та 9% відповідно). Так, можемо засвідчити високу продуктивність уживання одиниць, пов'язаних зі сферами масового споживання й попкультури.

Помірну продуктивність виявляють прецедентні елементи англійського походження, джерелом яких слугують фраземи, паремії та епоніми (8%), що пов'язано з поширеністю англомовних одиниць афористичного та ідіоматичного типу. Насамкінець, найменшу продуктивність виявляють одиниці, які надійшли зі сфер історико-культурної спадщини, соціальних, географічних й адміністративних реалій, фольклору та міфології, телевізійного мистецтва, релігії, науки тощо.

Прецедентні феномени англійського походження, які продуктивно функціують на сторінках сучасних українських художніх творів, засвідчують багатий зв'язок української літератури з широким культурно-інформаційним контекстом. Убачаємо перспективу подальших досліджень у вивченні експресивного потенціалу цих елементів у різних типах дискурсу.

Ключові слова: прецедентність, прецедентний феномен, прецедентний елемент, запозичення, англїзм, художній дискурс, інтертекстуальність.

LENSKA S.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

THE SOURCES OF ENGLISH-DERIVED PRECEDENT ELEMENTS IN CONTEMPORARY UKRAINIAN LITERARY DISCOURSE

The article delineates the main sources of English-derived precedent phenomena in contemporary Ukrainian literature. A precedent phenomenon is viewed as a bearer of culturally significant information. Various fields of societal consciousness can act as sources of this information. The research identifies 11 primary sources of precedent elements, each aligning with distinct aspects of the English-speaking informational space. They encompass literary works; music; films and animation; television; idioms, proverbs, and eponyms; folklore and mythology; brands, product names, and slogans; historical and cultural heritage; geographical and administrative designations; social realia, etc.

The productivity of various sources of English-derived precedent elements strongly correlates with the importance of their respective domains in the globalized informational landscape. The most prolific source of precedent units was found to be English brand and product names, as well as slogans (26%). Units borrowed from English literature take the second place (20%). Popular English music, cinema, and animation follow at 15% and 9%, respectively. This underscores the high productivity of units related to mass consumption and popular culture.

Precedent elements of English origin, rooted in phrasal idioms, proverbs, and eponyms, exhibit moderate productivity (8%), reflecting the widespread use of English aphoristic and idiomatic units. Finally, the least productive units come from the fields of historical and cultural heritage, social, geographical, and administrative realia, folklore, mythology, television, religion, science, etc.

In conclusion, English-derived precedent phenomena prominently featured in modern Ukrainian literary works highlight the rich connection of Ukrainian literature with a broad cultural and informational context. This paves the way for future studies into the expressive potential of these elements in various discourses.

Key words: precedence, precedent phenomenon, precedent element, borrowing, anglicism, literary discourse, intertextuality

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасний український художній дискурс є продуктивним середовищем актуалізації культурно релевантної інформації. При цьому автори звертаються як до власне українських культурних кодів, так і здобутків інших лінгвокультурних спільнот за умови їхньої релевантності в тексті. Відтак, спостерігаємо продуктивне функціонування одиниць, що є носіями лінгвокультурної інформації, на означення яких в науковому обігу закріпилися такі терміни як «прецедентні феномени», «прецедентні елементи», «лінгвокультуреми», «культурно марковані одиниці» тощо.

Широкі культурні впливи англомовної спільноти, які зміцнилися завдяки сучасним глобалізаційним процесам, знаходять своє віддзеркалення в українській художній літературі. Прагнучи надати своїм творам резонансного звучання та висвітлити їхній зв'язок зі всесвітнім культурно-інформаційним простором, сучасні

українські автори активно послуговуються прецедентними феноменами англійського походження, зокрема одиницями ономастикону, фраземами, пареміями та іншими одиницями, які містять культурно значущу інформацію. Вивчення конкретних джерел прецедентних феноменів англійського походження у художніх творах становить неабиякий науковий інтерес, адже дає можливість виявити ті сфери інформаційного простору, де запозичення лінгвокультурних елементів відбувається найбільш продуктивно.

Аналіз досліджень та публікацій

Прецедентні й культурно марковані елементи є плідним предметом досліджень українських лінгвістів. У колі основних зацікавлень учених перебувають особливості функціонування прецедентних феноменів у художньому, масмедійному та інших типах дискурсів, продуктивні джерела прецедентності, проблема адекватного перекладу досліджуваних одиниць тощо [13; 15; 16; 20]. Л. Й. Меркотан і Д. Ю. Нестеренко вивчають прецедентні елементи англійського походження на матеріалі сучасної української прози, серед яких особливо продуктивними є одиниці зі сфер художньої літератури, масової культури й медіа [13; 15]. І. В. Сахарук розглядає різні джерела прецедентності, серед яких авторка виділяє суспільну сферу, науку, мистецтво й релігію [20]. Проблемою адекватного художнього перекладу прецедентних елементів опікуються О. В. Ребрій і Г. В. Ташенко [16]. Дослідники з'ясовують, що особливості функціонування прецедентних імен детермінують специфіку відтворення цих одиниць в іншому культурному середовищі. Попри детальну розробку проблеми функціонування прецедентних феноменів у сучасній українській мові, нерозкритим залишається питання джерел прецедентних одиниць англійського походження, що становить актуальність запропонованої розвідки.

Формулювання цілей статті

Мета статті – з'ясувати джерела запозичених з англійської мови прецедентних елементів на матеріалі сучасного українського художнього дискурсу.

Виклад основного матеріалу

У науковому дискурсі існує значна кількість тлумачень поняття «прецедентний феномен». У межах цього дослідження покладатимемося на визначення О. О. Селіванової, згідно з якою прецедентний феномен є компонентом знань, позначення і зміст якого добре відомі представникам певної етнокультурної спільноти [5, с. 591]. Матеріалом дослідження слугують 238 прецедентних елементів англійського походження, зафіксованих у сучасних українських художніх творах Ю. Андруховича, Л. Дашвар, С. Жадана, О. Забужко, Ю. Издрика, І. Карпи, Д. Корній, Т. Владмирової, М. Меднікової, І. Роздобудько й І. Римарука. Аналіз вибірки дозволяє виокремити найбільш продуктивні джерела прецедентності, зокрема художню літературу, кіно, мультиплікаційне, телевізійне та музичне мистецтво, фразеологізми й паремії, фольклор і міфологію, бренди, слогани та товари масового вжитку, історію й культурні пам'ятки, соціальні реалії тощо (див. Діаграму 1). Розглянемо специфіку кожного з виявлених джерел прецедентності та з'ясуємо їхню продуктивність.

Діаграма 1. Продуктивність різних джерел прецедентних англійзмів у сучасному українському художньому дискурсі

Одним з найпродуктивніших джерел запозичених прецедентних елементів у добірці є англомовна художня література (20%). Найбільша кількість одиниць аналізованої групи апелює до постаті В. Шекспіра або героїв його твору. Навіть сам образ англійської мови може перифрастично осягатися крізь призму творчості цього письменника: *Ого, я бачу, мовою Вільяма усе вільніше володієш ти!* [5, с. 31]. 3-поміж творів безсмертного класика найбільше інтертекстуальних зв'язків виявляємо із трагедією «Гамлет, принц данський»: *I can't understand this fucking business, – не по-гамлетівськи нервував батько* [5, с. 279]. Досить потужний прецедентний потенціал, зокрема, засвідчують гамлетівський монолог й останні рядки трагедії: *...не робила скандалів, не ставила хлопця перед добраним «to be or not to be»* [7, с. 110–111]; *Ну власне: «де?» – this is the question* [5, с. 83]; *Тепер так: Розенкранц і Гільденстерн мертві? Мертві.* [5, с. 173]. Подекуди джерелом прецедентності можуть бути інші твори В. Шекспіра, наприклад: *І тут, мов якийсь казковий принц ромео... на горизонті з'явився захеканий Вася...* [8, с. 95].

Джерелом прецедентних елементів англійського походження також слугують художні твори інших авторів різних мистецьких напрямів. Прецедентні елементи з літератури Просвітництва представлені порівнянням та алюзією до роману Дж. Свіфта «Мандри Гулівера»: *...люди раптом розривали, мов Гуллівер ліліпутячі мотузки, покручене плетиво незліченних обставин...* [4, с. 200]. Романтична література є продуктивним джерелом прецедентних феноменів, зокрема, це поема Дж. Байрона «Дон Жуан» і роман О. Уайльда «Портрет Доріана Грея»: *Маленький Дон Жуан так і не зміг перетворитися на Дона Хуана...* [7, с. 112]; *Смердить він гнилою цибулею багаторічної консервації в радянському овочевому магазині. І ніякий цей дуріан не Грей* [10, с. 22]. Ці приклади засвідчують високий експресивний потенціал прецедентних англійзмів, які можуть функціювати в межах параномазії, мовної гри (каламбуру) та інших засобів виразності. Деякі прецедентні антропоніми походять з детективних реалістичних творів А. Конана Дойла й А. Крісті: *Нарис мав тривіальну назву «Шерлок Холмс із Лісового масиву»* [18, с. 36]; *...зробивши круглі очі, прошепотів Містер Марпл...* [18, с. 66].

Особливо популярними є ремінісценції до модерністських творів англійськомовних авторів, зокрема, алегоричного роману «Володар мух» В. Голдінга (*...він є Князем усієї Таємної Поліції, Володарем Мух, Цитрин і Вартових Веж* [6, с. 64]), антиутопічного роману Дж. Орвелла «1984» (*Біг Бразер уже ледь не тріскає від почуття власної значущості й цивілізованості своєї країни* [9, с. 142]) та епічного фентезійного роману Дж. Р. П. Толкіна «Володар пернів» (*А маленьке Вибране завжди дорівнює безмежному Невибраному. І кожен Володар власних пернів* [6, с. 18]).

Прецедентні елементи англійського походження зі сфери музики є досить продуктивними та складають 15% вибірки. До них, зокрема, зараховуємо назви й цитати з культових пісень, наприклад: *Замість померлих купують нових і везуть далі, аби похизуватися перед натовпом...* **Бо шоу завжди має тривати** [12, с. 27]; *Якщо всередині – ніч, на серці – щем, у слухавках – «The Wall», ...а замість мами – глуха стіна, не впадай у відчай* [6, с. 87]. Частина аналізованих прецедентних елементів підлягає трансформації під час авторської інтерпретації, як назва відомого синглу Іен Дьюрі: *Ну, значить секс, драгз і так далі, – наполягав він* [3, с. 264]. Інколи автори вдаються до графічних засобів увиразнення або транскрипції, намагаючись передати особливості вимови оригіналу: *I do it тууууу waaaaay! – затягнув хтось за спиною голосом іще гидкішим, ніж у Сіда Вішеза* [10, с. 159]; *А так, взагалі-то, слухали ай лайк ту мув-іт мув-іт...* [8, с. 63].

Найпродуктивнішим джерелом досліджених прецедентних елементів зі сфери музики є творчість The Beatles: *Гашишні асоціації не могли не наклікати Джексона та Йоко – спершу я набрів на Сунічні Поля з магічним словом IMAGINE, а відтак і на химерну будівлю «Дакоти»* [1, с. 170]. Деякі слова пісень цієї групи набули майже фразеологічного характеру, їх уживають водночас із узувальними фраземами: *...він завжди на власній хвилі. Тоді ж це називалося «в облаках», in the sky with diamonds* [1, с. 172]. *Хто зна, чи не орієнтальні подорожі «Yellow Submarine» надихнули Оленку Блаватську на пошуки Шамбали* [6, с. 176]. У цьому прикладі автор навмисне спотворює факти з метою створення комічного ефекту, адже О. Блаватська померла 1891 р., задовго до існування групи The Beatles.

Кіно- й мультиплікаційне мистецтво є ще одним продуктивним джерелом прецедентності в аналізованих творах (9%). Прецедентними елементами можуть бути назви кінострічок, а також імена акторів та режисерів: *Геніальний Ніколсон у «Краще не буває» в геніальній вступній сцені геніально мие руки...* [6, с. 73]; *...присутність тварини, яка не усвідомлює важливості моменту, викликає саспенс, вартий Гічкака* [6, с. 104]. У сучасній українській літературі продуктивно функціонують імена героїв культових кінофільмів, що мають різну жанрову приналежність: *Коли б не вони, ми б із тобою стояли тут вище за всіх. А так ми на другому місці. І навіть Кінг-Конг сюди вже не лазить* [1, с. 181] (фантастичний пригодницький фільм); *...приходять до неї із зареваним обличчям Фреді Крюгера і тонесеньким «ряту-уй...»* [11, с. 168] (фільм жахів); *...та моя ЧП розповзлася по всій моїй пиці, й була я схожа на Джеккера* [11, с. 47] (психологічний трилер).

Мультиплікаційне мистецтво представлено набагато меншою кількістю прецедентних феноменів, загалом це назви анімованих фільмів або імена популярних мультиплікаційних персонажів: *Я часто думала про те, що казкарям просто лінь розказувати, що було далі. За винятком сценаристів «Шрека»...* [11, с. 206]; *Чін і Дейл спешат на помаць* [9, с. 101]. В останньому прикладі І. Карпа інтенційно застосовує мовні покручі з метою створення гумористичного ефекту.

Прецедентні елементи з галузі телевізійного мистецтва представлені назвами англійськомовних телеканалів і є досить малопродуктивними (1%): *Пустіть хто-небудь «Діскавери» на монітор, бо хлопець не може працювати* [5, с. 157]. *Телевізор увімкнено на «emtvі», порноканалів у цьому готелі, звісно, немає...* [3, с. 10].

Фраземи, паремії та епоніми (крилаті вислови) англійського походження складають 8% досліджуваних одиниць. Деякі англійські фраземи представлено в неадаптованому вигляді мовою оригінала, що може супроводжуватися невеликим поясненням: *З часом вона затирає непотрібні моменти, лишаючи головно те, що англійці називають «past is golden», минуле – це золото* [11, с. 155]. Досить нетиповим є відтворення частини фраземи українською мовою поряд із неадаптованим елементом: *...весь свій антикультурний пафос автор трансформує в літературний текст, докладаючи таким чином another brick у мур культури...* [6, с. 186–187]. Паремійні одиниці англійського походження також найчастіше представлені в неадаптованому вигляді: *Але ж Thank God It's Friday, і не хочеться йти ні на Гічкока, ні на Бурмаку...* [7, с. 147]. У поодиноких випадках запозичені паремії підлягають трансформаціям, наприклад, в межах мовної гри: *Hope dies the last. Чи то пак, HOPE IS DEAD. AT LAST* [7, с. 213].

Окремим різновидом прецедентних елементів англійського походження вважаємо епоніми відомих англійських діячів або покликання на них, наприклад: *У сутінковому сквері холоділо. Всі кішки мали ставати сірими, такими й ставали* [14]. Цей приклад є аллюзією до відомого висловлювання Б. Франкліна «Уночі всі кішки сірі» («All cats are grey in the dark»). Важливо зазначити, що в процесі авторської інтерпретації значна кількість епонімів зазнає трансформації, наприклад: *For want of a life a knife was lost, for want of a toy a child was lost* [7, с. 217]. Джерелом вислову є есе Б. Франкліна «For want of a nail», уміщене у збірці «Шлях до достатку», яке пізніше надихнуло Тома Вейтса на створення пісні «Misery is the River of the World». У вибірці також наявні трансформації крилатої фрази «Live fast, die young» з роману «Постукайте в будь-які двері» Вілларда Мотлі: *Dance Fast, Die Young* [9, с. 39]. *Live slums, die young* [10, с. 123].

Фольклорні й міфологічні реалії лише зрідка слугують джерелом прецедентних елементів англійського походження (1%). До цієї категорії зараховуємо назви міфічних істот (*...німці скажено рвуться в Лапландію на оленів і санта-клаусів, на крістмас із нью-іром* [7, с. 190]), а також англізми на позначення легендарних осіб, існування яких не підтверджено історичними фактами (*Довгий час я вештався, ніби перебраний Робін Гудом невдаха...* [5, с. 214]).

Найпродуктивнішу групу прецедентних елементів у вибірці формують брендони (назви брендів), товарони (назви товарів) і слогани (26%). Прецедентні елементи цієї групи виявляють найпотужніший експресивний потенціал у складі різноманітних стилістичних засобів, наприклад:

- метафора: *Я думаю, вони пахнуть майкрософтом* [3, с. 100];
- антитеза: *...продукція NASA все ще літає, в той час як «Южмаш» давно перекаваліфікувався на обладнання для McDonalds* [5, с. 202];
- ампліфікація та рима: *Реальнішою виглядала би скоромовка з написів-брендів, що дико переливалась усіма неможливими кольорами електронних панно.: Кока-Кола, Мамма Міа! Джей-Ві-Сі, Ейч-Ес-Бі-Сі, Дефінітлі Ей-Бі-Сі, Соні, Максвелл, Панасонік, Кодак Діджитал, Самсунг...* [1, с. 175];
- гіпербола: *...провонювалася м'ясним в'їдливим духом, що його жоден тель для душу не аш п'ять і п'ять «Проктор енд Гембл» не брав?* [14];
- антономазія: *Мілка! – відпасовує йому якийсь дотепник, і для всіх них я миттєво стаю Мілкою – коровою з шоколадки* [2, с. 312];
- гумор: *Девушки з веслами, мальчіки з квадратними посмішками «драсте, Барбі, я твій Кен!»* [10, с. 44];
- риторичне окличне речення: *І тут ти на весь свій грубий голос маєш заволати «ЕНЕРДЖААААЙ-ЗЕЕЕЕР!!!» як у рекламі батарейок* [8, с. 45];
- аллюзія: *Піду поїм. Я це люблю* [11, с. 200]; *Karpa – connecting people* [11, с. 165].

Образ брендів і товарів масового вжитку слугує символом чогось штучного, неприродного, нав'язаного ззовні за допомогою маніпуляцій: *Всі ці тампакси й памперси на телебаченні є справжнім зомбуванням* [14]. Повторення деяких брендонімів та їхніх похідних інколи має яскраво виражене ідейне звучання, вказуючи на тотальну стандартизацію життя людей і втрату індивідуальності: *...порозсідалися уздовж берега на розкиданих ікейських стільцях навколо ікейських столиків і... напихалися блідим ікейським салатом із пластикових тарілок* [1, с. 95].

Історична спадщина й культурні пам'ятки є відносно продуктивним джерелом англійських прецедентних одиниць (6%). Найбільш уживаними в цій групі є англізми на позначення пам'яток архітектури або архітектуроніми: *«Так, так, панове, у цьому костюмі я почувуюся Біг Беном. Для повного щастя треба, щоб кожний з вас запитував у мене, котра година»* [14]. Назви будівель англійського походження часто стають предметом художнього оживлення або персоніфікації: *Усе навколо тільки й робило, що заповідало – як не війну, то симфонію: «Парамаунт» заповідав, Карнегі Голл заповідав, Рокфеллер-Сентер заповідав, трохи далі – на 6-й Авеню Радіо Сіті заповідало* [1, с. 175]. Крім цього, прецедентні запозичені архітектуроніми можуть використовувати як символи, наприклад, репрезентуючи сфери розподілу політичного впливу у світі: *У різні часи планета оберталася то довкола Ейфелевої вежі, то довкола Empire*

State Building [6, с. 119]. Іntenційне спотворення власних назв на позначення культурних та інших об'єктів може сприяти створенню гумористичного ефекту: *Кому в Кумбрідж, кому по дрова... Не в Кумбрідж, а в Кембрідж. Misspelling* [7, с. 161].

Географічні й адміністративні номінації слугують джерелом 5% прецедентних елементів вибірки. До цієї категорії належать назви англomовних країн, зокрема кальковані й транскодовані одиниці: *...українські нерадянські мовознавці винайшли абрeвіатуру ЗСА, що її слід було читати як «З'єднані Стейти Америки»* [1, с. 113]; *Тільки-но він зміг ходити, як швиденько все згріб, продав і звалив до себе у Грейт Брітан* [9, с. 56]. Високим експресивним потенціалом володіють перифрастичні (*...я знову, по довгій перерві, пожив усередині Великого Яблука...* [1, с. 169]) й реальні прецедентні назви міст та інших об'єктів: *...я загалом не вірив, що місто Нью-Йорк як і ця вулиця, звана Бродвеем, як і ця 7-ма Авеню, як і весь цей блискучо-миготливий перетин, що називається Таймс-сквером, існують насправді...* [1, с. 172]. Як і в попередній групі, деякі географічні номінації можуть нести символічний зміст, наприклад, назва поетичної збірки *«Бермудський трикутник»* І. Римарука є символом чогось утаємниченого й незвіданого [17].

Прецедентні англiзми зі сфери соціальних реалій складають 4% вибірки. Зокрема, ці одиниці можуть вказувати на прецедентні аспекти суспільного життя: *Народ любить свого короля? – питає голосно Марла, проводжаючи очима велетенський жовтий плакат «Long Love to Our Beloved King»* [10, с. 176]. Приклад містить варіацію етикетної форми звертання до монарха, яка усталилася в англійськомовних країнах, зокібно Великобританії (*Long live the king!*). *Мен-ін-блек, поклавши фен на стіл, сів ліворуч мене* [5, с. 92]. Чоловік у чорному є збірним образом спеціального агента, який намагається приховати сліди НЛЮ або іншої інопланетної активності, що міцно вкорінився в англійськомовній науково-фантастичній літературі й конспірологічних теоріях. Насамкінець, деякі прецедентні англiзми можуть містити алюзію до соціально-резонансних подій: *Вона уявляла, що вона – Саманта Сміт, легендарна дівчинка, що написала листа... проти ядерної війни* [19, с. 51].

Окремою підгрупою прецедентних елементів соціальної тематики є одиниці англійського походження на позначення кримінальних реалій: *Разом зі своїм Клайдом, який стирчав на двадцять сьомому, чекав сигналу від своєї Бонні* [2, с. 21]. У цьому прикладі авторка апелює до образів Бонні й Клайда, які були відомими американськими злочинцями часів Великої Депресії. *Та ви ж у житті не те що пилки механічної, дитячого чепеліка в руках не тримали. Теж мені, Джек-патрач знайшовся* [5, с. 298]. Як бачимо, прецедентний антропонім *Джек-патрач* на позначення відомого серійного вбивці, який діяв в Вайтчепелі та прилеглих районах, ужито з іронічною настановою.

До найменш продуктивних прецедентних елементів можемо віднести деякі англiзми на позначення наукових (*Але навіщо тобі Фройд – зараз це вже не модно* [18, с. 91]), релігійних реалій (*...на двох нічних столиках лежать два нових тестаменти в шкіряних оправках...* [3, с. 10]), назви прецедентних журнальних видань тощо: *Було привселюдне вкладання Діви Марії поміж сторінками торішнього «Плейбоя»* [6, с. 136]. У поодиноких випадках відзначаємо функціонування значної кількості прецедентних елементів різного походження в межах одного контексту: *Оу, ім'є фанні! – Джесіка-Волтдісней з очима Бембі подарувала Марлі сяючу макдональдсівську посмішку* [10, с. 52].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Так, прецедентні елементи англійського походження є досить продуктивними на сторінках сучасних українських художніх творів. Інтертекстуальні англiзми дозволяють письменникам змалювати відповідні реалії у досить широкому інформаційно-культурному контексті.

За результатами дослідження виокремлено 11 джерел прецедентних елементів, що відповідають різним сферам життя й галузям англomовного інформаційного простору, а саме: 1) художня література; 2) музика; 3) фільми й анімація; 4) телевізійне мистецтво; 5) фраземи, паремії й ептоніми; 6) фольклор і міфологія; 7) брендони́ми, товарони́ми та слогани; 8) історична спадщина й культурні пам'ятки; 9) географічні й адміністративні назви; 10) соціальні реалії; 11) інше.

Аналіз прецедентних елементів англійського походження виявляє чітку кореляцію між продуктивністю різних джерел цих одиниць і значущістю відповідних сфер в контексті глобалізованого інформаційного простору, що відображається у творах сучасної української літератури. Найбільш продуктивним джерелом прецедентних елементів слугують англійські брендони́ми, товарони́ми та слогани (26%), що пояснюємо міцним економічним становищем англomовних країн, товари й бренди яких відомі у всьому світі. Другим за продуктивністю джерелом є англomовна художня література (20%), що пояснюємо високою поширеністю творів англійськомовних авторів у світі та їхніми широкими інтертекстуальними зв'язками в літературах різних країн. Третє місце за продуктивністю посідають прецедентні одиниці зі сфер популярної музики, а також кінематографа й мультиплікації (15% і 9% відповідно), що засвідчує високий прецедентний потенціал попкультури й розважальної індустрії.

Англійські фраземи, паремії та ептоніми виявляють помірну продуктивність як джерела прецедентних елементів англійського походження у творах (8%), чому сприяє висока поширеність англійських афористичних і фразеологічних одиниць. Насамкінець, найнижчу продуктивність демонструють одиниці, пов'язані з історико-культурною спадщиною, соціальними, географічними й адміністративними

реаліями, фольклором, міфологією, телемістеством, релігією, наукою тощо (6–1%), що пояснюємо нижчим експресивним потенціалом і релевантністю цих груп у сучасному українському художньому дискурсі.

Варто зазначити, що більшість прецедентних англійзмів володіє потужним експресивним потенціалом, відтак, уживається авторами в межах різних стилістичних засобів, наприклад, метафорі, гіперболі, антономазії, тавтології, ампліфікації, ангитезі, перифразі, іронії, гуморі, риторичних фігурах тощо.

Отже, джерела прецедентних елементів англійського походження в сучасних українських художніх творах відзначаються різним ступенем продуктивності, що віддзеркалює релевантність відповідних сфер та засвідчує глибокий інтертекстуальний зв'язок української літератури з глобальним культурно-інформаційним простором. Перспективу подальших досліджень убачаємо у вивченні експресивного потенціалу прецедентних елементів англійського походження та їх продуктивності на матеріалі текстів різних типів дискурсу.

Література:

1. Андрухович Ю. І. Лексикон інтимних міст: довільний посібник з геопоетики та космополітики. 3-є вид., випр. і доп. Чернівці : Книги-XXI. 2016. 434 с.
2. Дашвар Л. Ініціація : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. 416 с.
3. Жадан С. В. Біг Мак та інші історії: книга вибраних оповідань. Харків : Фоліо, 2011. 314 с.
4. Забужко О. С. Сестро, сестро : повісті та оповідання. Київ : Факт, 2004. 240 с.
5. Іздрик Ю. Р. Як досягти безсмертя в домашніх умовах : роман в новелах. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 313 с.
6. Іздрик Ю. Р. Флешка-2GB : есеї. Київ : Грані-Т, 2009. 247 с.
7. Карпа І. І. 50 хвилин трави: (Коли помре твоя краса) : романи. Харків : Фоліо, 2004. 240 с.
8. Карпа І. І. Добро і зло : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 310 с.
9. Карпа І. І. Супермаркет самотності : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 270 с.
10. Карпа І. І. Фройд би плакав : роман. Харків : Фоліо, 2004. 240 с.
11. Карпа І. І. Як виходити заміж стільки разів, скільки захочете. Київ : Книголав, 2019. 214 с.
12. Корній Д. Р., Владимирова Т. Крила кольору хмар : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 315 с.
13. Меркотан Л. Й. Англійська література як денотат прецедентних текстів у корпусі сучасної української прози. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2015. № 15. Том 1. С. 51-53.
14. Меднікова М. Тю! : Роман-фрістайл з елементами аерофотозйомки, 2009. URL: <https://coollib.net/b/328069-marina-mednikova-tyu/read>.
15. Нестеренко Д. Ю. Похідні від англійських онімів зі сфери масової культури та медіа: функціонування в сучасній українській прозі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Філологічні науки, 2015. № 138. С. 446–449.
16. Ребрій О. В., Ташенко Г. В. Прецедентні імена як проблема художнього перекладу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов, 2015. № 81. С. 273–280.
17. Римарук І. М. Бермудський трикутник. Книга триптихів. Київ : Брама-V, 2007. 112 с.
18. Роздобудько І. В. Ескорт у смерть : роман. Львів : Кальварія, 2002. 144 с.
19. Роздобудько І. В. Мерці : роман. Львів : Кальварія, 2001. 212 с.
20. Сахарук І. В. Сфери-джерела прецедентності в текстах українських друкованих ЗМІ. *Лінгвістичні студії*. Донецьк : ДонНУ. 2012. Вип. 25. С. 162–167.
21. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 844 с.

References

1. Andrukhovich Yu. I. Leksikon intymnykh mist: dovilnyi posibnyk z heopoetyky ta kosmopolityky. 3-ye vyd., vypr. i dop. Chernivtsi : Knyhy-XXI. 2016. 434 s.
2. Dashvar L. Initsiatsiia : roman. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2018. 416 s.
3. Zhadan S. V. Big Mak ta inshi istorii: knyha vybranykh opovidan. Kharkiv : Folio, 2011. 314 s.
4. Zabuzhko O. S. Sestro, sestro : povisti ta opovidannia. Kyiv : Fakt, 2004. 240 s.
5. Izdryk Yu. R. Yak dosiahty bezsmertia v domashnikh umovakh : roman v novelakh. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2010. 313 s.
6. Izdryk Yu. R. Fleshka-2GB : esei. Kyiv : Hrani-T, 2009. 247 s.
7. Karpa I. I. 50 khvylyn travy: (Koly pomre tvoia краса) : romany. Kharkiv : Folio, 2004. 240 s.
8. Karpa I. I. Dobro i zlo : roman. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2010. 310 s.
9. Karpa I. I. Supermarket samotnosti : roman. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2010. 270 s.
10. Karpa I. I. Froid by plakav : roman. Kharkiv : Folio, 2004. 240 s.
11. Karpa I. I. Yak vykhodyty zamizh stilky raziv, skilky zakhochete. Kyiv : Knyhohlav, 2019. 214 s.
12. Kornii D. R., Vladmyrova T. Kryla koloru khmar : roman. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2015. 315 s.
13. Merkotan L. Y. Anhliiska literatura yak denotat pretsedentnykh tekstiv u korpusi suchasnoi ukrainsoi prozy. *Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Serii: Filolohiia, 2015. № 15. Tom 1. S. 51-53.
14. Miednikova M. Tiu! : Roman-fristail z elementamy aerofotoziomky, 2009. URL: <https://coollib.net/b/328069-marina-mednikova-tyu/read>.

-
15. Nesterenko D. Yu. Pokhidni vid anhliiskykh onimiv zi sfery masovoi kultury ta media: funktsionuvannia v suchasni ukrainskii prozi. Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: Filolohichni nauky, 2015. № 138. S. 446–449.
 16. Rebrii O. V., Tashchenko H. V. Pretsedentni imena yak problema khudozhnogo perekladu. Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina. Serii: Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov, 2015. № 81. S. 273–280.
 17. Rymaruk I. M. Bermudskiy trykutnyk. Knyha tryptykhiv. Kyiv : Brama-V, 2007. 112 s.
 18. Rozdobudko I. V. Eskort u smert : roman. Lviv : Kalvariia, 2002. 144 s.
 19. Rozdobudko I. V. Mertsi : roman. Lviv : Kalvariia, 2001. 212 s.
 20. Sakharuk I. V. Sfery-dzherela pretsedentnosti v tekstakh ukrainskykh drukovanykh ZMI. Lihvistychni studii. Donetsk : DonNU. 2012. Vyp. 25. S. 162–167.
 21. Selivanova O. O. Lihvistychna entsyklopediia. Poltava : Dovkillia-K, 2010. 844 s.